



NIE ZABIJAJ NIGDY NIKOGO

ZIEJA

DATA PREMIERY: 28 sierpnia 2020

DYSTRYBUTOR: TVP Dystrybucja Kinowa

MATERIAŁY PRASOWE: ftp-bh.tvp.pl, konto: KinoPrasa, hasło: Prasa!23\$

REŻYSERIA:	Robert Gliński
SCENARIUSZ:	Wojciech Lepianka
WYKONAWCY:	ks. Jan Zieja – Andrzej Seweryn ks. Jan Zieja młody – Mateusz Więclawek Major Grosicki – Zbigniew Zamachowski Pułkownik Adamiec – Sławomir Orzechowski Sekretarka – Kaja Walden Zosia – Marianna Zydek Jacek Kuroń – Jakub Wieczorek Żelechowska Krystyna – Sonia Bohosiewicz Kapitan Szafrąński – Redbad Klynstra Kasia – Marta Mazurek Prymas Stefan Wyszyński – Tadeusz Bradecki Biskup – Andrzej Mastalerz Szarytka – Katarzyna Trzcińska Pacjentka – Małgorzata Rożniatowska Kardynał – Piotr Machalica
MUZYKA:	Cezary Skubiszewski
ZDJĘCIA:	Witold Płóciennik
MONTAŻ:	Ewa Smal
CHARAKTERYZACJA:	Ewa Drobiec, Grzegorz Szczuka
KOSTIUMY:	Elżbieta Radke, Zuzanna Glińska
SCENOGRAFIA:	Wojciech Żogała
PRODUCENT:	Włodzimierz Niderhaus
PRODUKCJA:	Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych
KOPRODUKCJA:	Telewizja Polska S.A.
WSPÓŁFINANSOWANIE:	Polski Instytut Sztuki Filmowej, Miasto Lublin
PRODUKCJA:	Polska 2020
DŁUGOŚĆ:	110 minut
PREMIERA POLSKA:	28 sierpnia 2020 r.

OPIS FILMU

Rok 1977. Ksiądz Jan Zieja, współzałożyciel Komitetu Obrony Robotników zostaje wezwany na przesłuchanie. Oficer służb bezpieczeństwa Grosicki nakłania go do współpracy. Ksiądz odmawia. Grosicki nie daje za wygraną. Rozpoczyna się pojedynek dobra ze złem.

Rozmowy duchownego z funkcjonariuszem stają się podróżą po barwnym życiu księdza, obrazem jego niezłomnej postawy oraz opowieścią o najważniejszych wydarzeniach polskiej historii XX wieku.

OD REŻYSERA

Historia niezwykłego życia księdza Jana Zieja, duchownego, działacza społecznego, tłumacza, publicysty i pisarza religijnego, skupia w sobie wszystko, co najważniejsze w polskiej historii XX wieku. Ksiądz Zieja był naocznym świadkiem wojny polsko-bolszewickiej, kampanii wrześniowej 1939 roku, powstania warszawskiego, a także początków Komitetu Obrony Robotników (KOR). Był nie tylko ich świadkiem, ale miał na te wydarzenia wpływ. Pełnił posługę duszpasterską jako kapelan wojskowy podczas wojny polsko-rosyjskiej, a także kapelan Szarych Szeregów i Armii Krajowej w czasie II wojny światowej. W swojej działalności nie ulegał fasadowemu patriotyzmowi. W kazaniach głosił, że nie można zabijać nikogo, nawet wrogów, czyli Niemców, bo to zbrodnia. Chciano go nawet rozstrzelać za dezercję i defetyzm.

Gdy w latach dwudziestych XX wieku pochował samobójczynię na katolickim cmentarzu, stanął za to przed sądem biskupim. W roku 1926, ignorując istnienie granic państwowych, wyruszył na pielgrzymkę do Rzymu, bez paszportu. Dwadzieścia lat później włączył do swojej rady parafialnej kobietę. Było to zabronione i ponownie otrzymał naganę od biskupa.



Zieja często stawiał na szali swoje życie i wolność. Nierzadko ryzykował wszystkim, w imię wyznawanych wartości moralnych, etycznych i religijnych. Jego idealistyczne, najprostsze i bezpośrednie pojmowanie dobra, miłości, wyrozumiałości dla ludzkich wad oraz niezwykle kręgosłup moralny powodowały, że często szedł pod prąd, nie tylko bieżącej sytuacji politycznej, ale i kościelnych reguł. Bezkompromisowy, wierny swoim zasadom, wyszedł bez szwanku z niezliczonych zagrożeń, nigdy nie wyrzekając się swoich przekonań.

Film kocha buntowników, a Zieja nie był konformistą. Nie godził się na świat zastany. Zapłacił za to dużą cenę. Stworzony do pracy duszpasterskiej, przez większość życia zmuszony był do pracy poza własną parafią. Choć miał poczucie krzywdy, pokornie godził się z tym. Zostawił po sobie kazania, które wyprzedzały swoje czasy i są aktualne do dziś.

Mówił w nich o prawdzie, która jest najwyższą wartością. Rozprawiał o miłości, która jest największym dobrem, bo łączy ludzi. Wzywał do wybaczenia wrogom. Nawoływał do tolerancji i otwartości.

W filmie, biografia Ziei jest naturalnym pretekstem do wędrówki przez dzieje Polski wieku dwudziestego. To doskonała sposobność do pokazania współczesnemu widzowi historii w formie atrakcyjnej dramaturgicznie. Struktura narracyjna filmu opiera się na motywie przesłuchania księdza Jana Ziei przez oficera SB, Grosickiego. Ich kolejne spotkania i próby uczynienia z Ziei źródła informacji na temat działaczy KOR, są punktem wyjścia do retrospekcji z różnych momentów życia księdza. Grosicki dużo wie o Ziei, ma jego „teczkę”. Chce zdobyć jeszcze więcej informacji i pokazać księdzu jak był niedoceniany, nierozumiany przez zwierzchników. Sugeruje, że to powinno się zmienić...



Sceny przesłuchań, wspaniale grane przez Andrzeja Seweryna i Zbigniewa Zamachowskiego, mają spokojny charakter. Skupiają się na aktorach. Inscenizacja w nich, jest minimalistyczna. Jak w malarstwie

Edwarda Hoppera, podkreśla to samotność Ziei, jego spokój i duchowość. Natomiast sceny historyczne, zostały zrealizowane z dużym rozmachem i inscenizacyjną ekspresją.

Film ZIEJA to szeroki, epicki obraz wędrówki przez historię Polski XX wieku. Przewodnikiem w tej podróży jest charyzmatyczny, mądry, bezkompromisowy ksiądz, Jan Zieja.

... że można być wiernym prawdzie nawet w najtrudniejszych czasach

O filmie „Zieja” z Robertem Glińskim rozmawia Jakub Moryc

Ksiądz Jan Zieja jest postacią legendarną, ale raczej w wąskich kręgach. Jak doszło do tego, że postanowił pan o nim opowiedzieć na ekranie?

– Pomysł na film wyszedł od księdza Aleksandra Seniuka, rektora warszawskiego Kościoła Wizytek, gdzie ksiądz Zieja przez jakiś czas mieszkał i pracował. Gdy treatment trafił do mnie, początkowo nie chciałem się za to zabrać. Ksiądz Zieja wydał mi się bardzo trudnym filmowym bohaterem. Był krystalicznie dobry, moralny, jak święty jakiś. Postać bez skazy – jak o tym zrobić film. Zastanawiałem się na czym oprzeć oś dramaturgiczną, jak zbudować konflikt, gdzie szukać dramatu? I nagle okazało się, że właśnie przez tę swoją pryncypialność, jeśli chodzi o zasady moralne, ojciec Zieja był źródłem konfliktów. Na tym postanowiliśmy się oprzeć konstruując ten film. Razem z Wojtkiem Lepianką, który pisał kolejne wersje scenariusza, szukaliśmy jakiegoś fundamentu, struktury narracyjnej, która by to wszystko scalała. I doszliśmy do wniosku, że wszystkie te wycieczki w przeszłość, czyli prawdziwe wątki historyczne, które w filmie się pojawiają, idealnie można związać ze sobą... Służbą Bezpieczeństwa. A konkretnie funkcjonariuszem SB, który stara się księdza Zięę kupić, gdy zaangażował się on w działalność Komitetu Obrony Robotników. Podczas tych esbeckich prób nakłonienia go do współpracy, dochodzi do cofania się w przeszłość i rozmów o moralności, patriotyzmie, prawdzie czy miłości. Bezgraniczna wierność i wiara we własne wartości zawsze wywołuje problemy. Postawa Ziei często budziła sprzeciw w jego



własnym środowisku. Rodziły się konflikty. I właśnie te wątki stara się wykorzystać SB, próbując nakłonić go do współpracy.

Życie księdza Ziei to właściwie najnowsza historia Polski w pigułce, od wojny polsko-bolszewickiej, po rewolucję Solidarności. Nie miał pan problemu, co z tej bogatej biografii wybrać do filmu?

– Rzeczywiście ksiądz Zieja w XX wieku brał udział w największych wydarzeniach historycznych. Co ważne, był nie tylko ich biernym uczestnikiem, ale także czynnie na nie wpływał – pełnił jakieś funkcje, miał określoną pozycję, wygłaszał kazania. Tych epizodów w życiu Ziei było bardzo dużo. Miałem problem z selekcją materiału i w kolejnych wersjach scenariusza trzeba było z czegoś rezygnować. Podobnie z nakręconych już scen, bo po pierwszym montażu film miał ponad trzy godziny. Wybór był trudny, ale ostatecznie zdecydowałem się zostawić te epizody z życia księdza, które łączą się z problemami, jakie mamy dzisiaj i które rezonują ze współczesnymi dylematami moralnymi.



Co pana najbardziej ujęło w tej postaci? W czym tkwiła, pana zdaniem, siła księdza Ziei?

– Najciekawsza jest jego nie podlegająca zwątpieniu głęboka wiara w swoje przekonania i racje moralne. Trzeba mieć w sobie bardzo dużo siły, aby te racje odważnie pokazywać i głosić światu. I właśnie na tym, starałem się w filmie budować konflikty. Jeśli mówił on w 1920 roku, podczas wojny z bolszewikami, że musimy postępować zgodnie z piątym przykazaniem, czyli nie zabijać nawet wrogów, to oczywiście narażał się na zarzut namawiania do dezercji i brak patriotyzmu. I takie zarzuty rzeczywiście mu stawiano. Nie był to jednak człowiek, który się załamuje, ulega opinii innych. Zieja potrafił stanąć w kontrze nie tylko do władzy, ale i do własnego środowiska. Miał odwagę skrytykować biskupów, którzy

napisali list, w którym de facto zgodzili się na aresztowanie prymasa Wyszyńskiego. W swoim słynnym kazaniu, Zieja powiedział, że "w obronie prymasa stanął tylko Niemiec i pies" (jeden wikariusz z Warmii oraz pies, który ugryzł esbeka).

Fragment wywiadu opublikowanego w miesięczniku „KINO”, 4/2020

TWÓRCY

Robert Gliński

Reżyser. Absolwent wydziału architektury Politechniki Warszawskiej (1975) i Szkoły Filmowej w Łodzi (1979). W latach 1989-91 członek Komitetu Kinematografii. Od roku 2002 wykładowca na Wydziale Reżyserii Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi, w latach 2008-2012 rektor uczelni. W latach 2011-2014 dyrektor Teatru Powszechnego w Warszawie. Członek Polskiej Akademii Filmowej.

Filmografia m.in.: CZUWAJ, KAMIENIE NA SZANIEC, ŚWINKI, BENEK, WRÓŻBY KUMAKA, CZEŚĆ TERESKA, WSZYSTKO CO NAJWAŻNIEJSZE, NIEDZIELNE IGRASZKI.

Wojciech Lepianka

Scenarzysta. Absolwent filologii polskiej na Uniwersytecie Łódzkim.

Filmografia: WOJENNE DZIEWCZYNY (serial telewizyjny), DIAGNOZA (serial telewizyjny), STRAŻACY (serial telewizyjny), ZBRODNIA. Sezon 2 (serial telewizyjny), PIĄTE, NIE ODCHODŹ! reż. Katarzyna Jungowska, MÓJ ROWER reż. Piotr Trzaskalski

Witold Płóciennik

Operator. Członek Stowarzyszenia Autorów Zdjęć Filmowych.

Autor zdjęć do filmów: MISTRZ, IKAR. LEGENDA MIETKA KOSZA, STULECIE WINNYCH, JAK PIES Z KOTEM, KRUK. SZEPTY SŁYCHAĆ PO ZMROKU.

AKTORZY

Andrzej Seweryn (ks. Jan Zieja)

Filmografia m.in.: CZARNY MERCEDES reż. Janusz Majewski, OSTATNIA RODZINA reż. Jan P. Matuszyński, ANATOMIA ZŁA reż. Jacek Bromski, ZIEMIA OBIECANA reż. Andrzej Wajda, DANTON reż. Andrzej Wajda, NA SREBRNYM GLOBIE reż. Andrzej Żuławski

Mateusz Więclawek (ks. Jan Zieja młody)

Filmografia m.in.: KURIER reż. Władysław Pasikowski, CZUWAJ reż. Robert Gliński, PUŁAPKA (serial telewizyjny) reż. Adrian Panek, BELFER (serial telewizyjny)

Zbigniew Zamachowski (major Grosicki)

Filmografia m.in.: 1800 GRAMÓW reż. Marcin Głowacki, KURIER reż. Władysław Pasikowski, POLITYKA reż. Patryk Vega, PITBULL. OSTATNI PIES reż. Władysław Pasikowski, CZEŚĆ TERESKA reż. Robert Gliński, BIAŁY reż. Krzysztof Kieślowski

Sławomir Orzechowski (Pułkownik Adamiec)

Filmografia m.in.: JAK POŚLUBIĆ MILIONERA reż. Filip Zylber, KURIER reż. Władysław Pasikowski, PAN T. reż. Marcin Krzyształowicz, O MNIE SIĘ NIE MARTW (serial telewizyjny), OJCIEC MATEUSZ (serial telewizyjny)

Sonia Bohosiewicz (Żelechowska Krystyna)

Filmografia m.in.: CZARNY MERCEDES reż. Janusz Majewski, DIAGNOZA (serial telewizyjny), PROCEDER reż. Michał Węgrzyn, 7 UCZUĆ reż. Marek Koterski, NARZECZONY NA NIBY reż. Bartosz Prokopowicz

